

Spitstyd: uitgesoekte rubrieke.

Wilhelm Jordaan. Pretoria: Litera, 2011. 198 pp. ISBN: 978-1-9201-8835-1.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v49i2.19>

Wilhelm Jordaan is 'n bekende naam in die wêreld van rubriekskrywers en rubrieklesers. Vir jare het hy rubrieke vir *Beeld* en *Die Burger* geskryf wat aanvanklik op sielkundige aspekte van menswees (sy vakgebied) gefokus het, maar later 'n meer literêre en musikale invalshoek begin kry het. Die bundel *Spitstyd* bevat uitgesoekte rubrieke wat sy hooftalente as rubriekskrywer beklemtoon: sy waarnemingsvermoë en die manier waarop hy met woorde omgaan om sy waarnemings aan die leser oor te dra.

Spitstyd word in vier hoofafdelings verdeel, naamlik: "Jy met jouself", "Jy en die ander", "Jy en die samelewing" en "Jy en die groot misterie". In 'n onderhoud in *Beeld* (11.11.2011) verduidelik Jordaan dat hierdie afdelings "verhoudinge" verteenwoordig en sê dan verder: "Alles wat ek bedink, is altyd gedefinieer in 'n bepaalde verhouding. Dis die kosbaarste goed wat daar is." Uit die oogpunt van die leser dui hierdie indeling op vier universele verhoudings of belewenisse waarmee sy lesers kan assosieer. Die persoonlike voornaamwoord "jy" word juis in elk van die opskrifte gebruik om die leser persoonlik te betrek. Die essays onder hierdie afdelings bied die leser insig in die "ek", hoe jy ander mense beleef, hoe die samelewing werk of moet werk en dek ook kwessies wat met godsdiens te make het.

"Jy met jouself" fokus onder andere op 'n verskeidenheid menslike ervarings wat almal een of ander tyd ervaar en volgens Jordaan gewoonlik verkeerd hanteer word. Hierdie ervarings sluit 'n worsteling met jou gewete, die kwessie van selfliefde en die proses van oudword in. In die afdeling "Jy en die ander" is die manier waarop Jordaan nadink oor die kleinste besonderhede van menswees opval-

lend. Hierdie rubrieke fokus spesifiek op die manier waarop ons met ander mense omgaan en ook hoe ons mettertyd verander en ander rolle moet vervul ("Die baie bote wat 'n pa is" en "Die vuurherd wat 'n ma is".) Kwessies soos die manier waarop en die rede waarom ons medelye betoon, word ondersoek, asook die liefde, die verhouding tussen mens en die natuur en die onmoontlikheid om emosies—'n kern van menswees—werklik te beskryf. Die derde afdeling, "Jy en die samelewing", gaan oor die tegnologie en die populêre kultuur. Hier fokus Jordaan op die manier waarop die tegnologie hoofsaaklik nadelig vir die jonger tegnologiebehepte generasies is, hoe selfmoord in die media geromantiseer word en hoe die mens moet leer om aan te pas by die realiteite van die bestaan eerder as om daarvan te vlug. In hierdie afdeling word die teenwoordigheid van die media in ons alledaagse bestaan onder die vergrootglas geplaas en is dit duidelik dat Jordaan uit sy ervaring as joernalis vele persoonlike ervarings het waarop hy hierdie rubrieke baseer. Die laaste afdeling handel oor "Jy en die groot misterie" waarin die rubrieke 'n godsdienstige inslag kry. Jordaan ondersoek die manier waarop God se teenwoordigheid ervaar word, hoe ons ons geloof uitleef, hoe ons God op verskillende maniere sien, ensovoorts. 'n Baie interessante rubriek in hierdie afdeling het die titel "Alles te danke aan die eerste klanke" en is 'n spekulasie oor hoe die heelal, en belangriker nog, taal begin het toe die eerste oermens (volgens Jordaan was dit 'n vrou en 'n digter) die eerste klanke en beelde ervaar het.

Jordaan is 'n kenner van sy vakgebied en dit word duidelik in sy rubrieke weerspieël. Wat veral opval is, soos reeds genoem, sy waarnemingsvermoë. Hy gebruik sy gawe vir fyn waarnemings en sy uitsonderlike kennis van die sielkunde om die mens se emosies en denke op 'n komplekse maar tog interessante manier te ondersoek en te openbaar.

'n Tweede aspek van die rubrieke in *Spitstyd* wat bydra tot die leservriendelikheid daarvan is dat dit nie tydgebonde is nie. Jordaan skryf oor onderwerpe waarmee die meeste individue daaglik te make het. Sy rubrieke is van so 'n aard dat dit deur jonk en oud, man en vrou gelees en waardeer word.

Die manier waarop Jordaan hom uitdruk asook die ryk verskeidenheid verwysings wat in die rubrieke voorkom, maak die lees van hierdie bundel 'n verrykende ervaring. Joan Hambidge skryf in 'n artikel in *Beeld* oor rubrieke en rubriekskrywers die volgende oor Jordaan: "'n Goeie rubriek is soos 'n essay: elke woord afgemeet met 'n idee of lewenswaarheid wat lank na die lees nog in die gemoed draal. Hier is Wilhelm Jordaan die meester."

Alhoewel Jordaan probeer om sy rubrieke so toeganklik moontlik te maak, moet die leser steeds bereid wees om filosofies en sielkundig na te dink. Sy rubrieke is immers nie stories nie en 'n mens lees dit om sy insigte oor sekere sake te waardeer.

Spitstyd sluit 'n verskeidenheid temas in wat wissel van die outobiografiese tot persoonlike waarnemings, filosofie tot sielkunde, en Jordaan se oortuigings na aanleiding van vrae wat hy aan sy lesers stel. Alhoewel die bundel toeganklik is, sal spesifiek rubriekliefhebbers en veral Jordaan-aanhangers die meeste waarde daaruit put.

Lezandra Thiar
lezandrathiar@gmail.com
Universiteit van Pretoria
Pretoria